

*Канд. арх., проф. Безродний П.П.
кафедра Основ архітектури та архітектурного проектування
Київський національний університет будівництва і архітектури*

РЕЗУЛЬТАТИ «ВИПАДКОВОГО ПРОЕКТА» (ПЕДАГОГІЧНІ ЗАМІТКИ)

Майже завжди на початку нового навчального року зустрічаюся з незнайомою мені академічною групою студентів 4 або 5 курсу навчання. Звичайно починає бентежити цікавість: які там студенти, особи, а інколи і особистості? Тому зважаючи на швидкоплинність нашого життя та постійність змін у суспільстві, вихованні, навчанні, хочеться зразу ж дізнатись – з ким доведеться працювати, які знання здобули і опанували студенти за 3-4 роки навчання, якого всебічного розвитку досягли і, сподіваюсь, не зупиняться на цьому. Для когось цей період може здатись незначним, перебіжним, але, враховуючи особливості молоді і юних літ – швидко і якісно наповнювати скарбниці пам'яті, досвіду, умінь та культури взагалі, він є наріжним каменем будови, яка називається життям.

Отже – перше заняття, перша зустріч в аудиторії. Для привітання дехто навіть встає з стільця, а тим хто сидить роблю зауваження про недоліки в вихованні. Дивлюсь скільки студентів у першому ряді, бо, зазвичай, це «актив» групи, а також ті хто цікавиться даним предметом навчання. Цю особливість частини студентів і молоді взагалі, підмітив біолог Джеймс Уотсон,¹ а мені вона якраз знадобиться для деякого вивчення поведінки студентів на заняттях.

Без зайвих слів прошу мій «актив» роздати всім присутнім по листочку паперу і на ньому, зліва, записати стовпчиком слова-терміни.

Дехто вже жартує: А, тест! Ай-кю! Інтелект! Хочу дещо пояснити тим, хто наважиться прочитати цей нарис. Так от, перед заняттям підготовлю набір слів із всієї обширності культури – архітектури, мистецтва, літератури, історії, музики, спорту та іншого, але з розрахунку на залишкові заняття, на ті, що залишились в пам'яті після навчання.

Різноманітність термінів обумовлена професією архітектора, який закінчивши навчання, повинен мати знання не тільки з теорії та історії архітектури, але й з галузей мистецтва, інженерії, техніки, наукових досліджень. Він повинен володіти декількома мовами, уміти правильно і яскраво висловлювати свою думку, любити літературу, поезію і багато іншого. А

¹ Джеймс Дьюї Уотсон, Френсіс Харріл Комптон Крік і Моріс Хьюг Фредерік Уілкінс (спільно) отримали Нобелівську премію (1962 р.) за відкриття молекулярної структури ДНК (геном людини) і передачі інформації в живій матерії.

крім того, він повинен уміти робити багато речей своїми руками, робити доботно, надійно, красиво і природно.

Але повертаюсь до експерименту-тесту. Диктую терміни, слова, прошу зверху написати своє прізвище і заголовок: «Хто це? Що це?» Надаю 20-25 хвилин для відповідей, категорично забороняю списувати у сусідів і користуватись мобільними телефонами. Для мене дивно те, що жодного разу ніхто не відмовився від цього завдання, що в аудиторії панувала абсолютна тиша, що майже всі разом здавали написане. Відведений час минув, розпочинаю лекцію; аналіз робіт – моє домашнє завдання. Зауважую – аналізувати відповіді необхідно всі, без винятку, бо кожен студент хоче побачити результат і переконатись, що викладач дійсно уважно і шанобливо перевіряв їх роботу. Перевіряючи роботи можна для себе з'ясувати на що потрібно звернути увагу і нагадати студентам, що розуміння вище знань. Обов'язково відмічаю найкращі відповіді і оголошую прізвища авторів, пояснюю терміни, на які більшість не надала правильні відповіді. Недоречні, помилкові, смішні (можливо це жарти), можу зачитати для розрядки настрою, але без прізвища авторів. Ось і в даному нарисі, для прикраси тексту та пробудження позитивних емоцій, наведу декілька відповідей – «перлин вищого ґатунку»:

бельведер – середньо морський палац, Аполлон Бельведерський у Парижі;
академія – Магеланська академія в Києві, Подол;

Городецький – архітектор київський, будинок-хімера, збудував костюл на стадіоні;

аванзал – аванс-зал;

люкарна – в готиці робили вікна-лікарні;

скріпт – в ІТ, невеличка допоміжна програма;

Тургенєв – «Муму», поет, закінчив архітектурний факультет;

Роджерс – пірат, Острів сокровищ;

етюд – постановка з красивих предметів.

параметризм – стиль, Заха Хадіт.

Щодо згаданого відомого архітектора В.В. Городецького хочу зауважити, що ми, викладачі пам'ятаємо з часів нашого навчання Ф.Л. Райта, Ле Корбюзьє, О. Німейєра, Л. Руднева, А. Щусєва, І. Голосова, А. Власова, А. Вербицького, П. Альошина, В. Заболотного, А. Добровольського, В. Єжова і часто посилаємось на них, на їх значні будівлі, аналізуємо ці пам'ятники. А де згадки та приклади будівель сучасних, відомих архітекторів? Створюється таке враження, що сучасна українська архітектура створюється анонімно, таємно, про неї ніхто не говорить, не пише. Начебто немає про що розповісти, немає чим пишатись. Чомусь наші літератори, журналісти,

дослідники не виявляють кращі, зразкові будівлі, споруди, не розповідають про них, про їх авторів. Питається – звідкіля буде знати про це сучасний студент. Ну прослухає він, один чи два рази, якусь згадку на лекції і... пролетіло. Але це так, побіжно, власні думки. Правда, ще треба згадати журнали, архітектурні, там все є, але «Триста кращих», найкращих. Колись, за радянських часів, пропагувалася «массовость советского спорта», то чи не спостерігається якась аналогія?

Повертаючись до тестування студентів згадав випадок, коли три студентки запитали мене:

- А ми можемо Вам запропонувати низку термінів для «хто це? що це?»

Я погодився негайно надати відповіді в їхній присутності. Але на 4 терміни відповіді дати не зміг. Ось вони: кінестетік, манга, скломорф, кагора – мабуть щось дуже нове, цікаве. І згадав, як мене здивувало і зацікавило відношення А. Ейнштейна ² до методів навчання. Така видатна людина, геніальний фізик і раптом: «Просто чудо. что современные методы преподавания все еще не совсем задушили святую любознательность, так как это хрупкое растение, помимо стимулирования, нуждается прежде всего в свободе».

Отак написавши докладно про метод свого знайомства з академгрупою, вже відчуваю начебто насмішку – теж мені «винахід», я вже давно таке практикую... Але на питання:

- Можеш показати? Зараз, прямо ось тут.
- Та десь воно є, серед паперів. Треба шукати...

А мене знову і безупинно турбує цікавість: як дізнатись, чому так мало студенти читають, небагато знають, що заважає? Можливо, випадково така група? Випадково – «случайно...». Стоп, блиснула фраза «И случай, бог изобретатель». Ага, в цьому щось є...

Пригадалися давні роки, коли Сергій Петрович Капіца ³ фізик, популяризатор науки, протягом 39 р. (1973-2012 рр.) проводив телепередачу «Очевидное – невероятное» і починав її віршем О.С. Пушкіна:

«О, сколько нам открытий чудных
Готовит просвещения дух,
И опыт, [сын] ошибок трудных,
И гений, [парадоксов] друг
[И случай, бог – изобретатель.]»

² Ейнштейн Альберт – (1879-1955) фізик-теоретик, створив спеціальну і загальну теорію відносності, лауреат Нобелівської премії (1921 р.) за праці з теоретичної фізики, особливо за відкриття законів фотоефекта.

³ Сергій Петрович Капіца – фізик, популяризатор науки, один з авторів закону гіперболічного росту чисельності населення Землі, член багатьох іноземних Академій Наук (понад 20), проте членом Російської Академії Наук не був.

проте останній рядок не промовляв, з невідомих мені причин. А мені це визначення «випадку» подобається і наводить на думку використати його при нагоді.

Так, як окрім лекцій у мене заплановані і практичні, і самостійні, і ін. заняття тож спробую начебто випадково, закласти в «базу даних» певного завдання таке, що задовольнить мою цікавість, нехай це буде «випадковий проект». Звичайно, це можна трактувати як порушення змісту, циклу, системи і ще дечого, але спробую...

Отже, видаючи завдання для практичної роботи з реконструкції будівлі під нову функцію, закладаю папірець з написом: «мої захоплення». Подивлюсь, що буде. Дійсно, одна студентка витягла папірець, прочитала і здивовано запитує:

- «А, оце мені? Це правда? Це реферат? Пояснюю, що це не реферат, і не твір, а розповідь про Вас, про Ваші захоплення.
- А можна написати російською мовою?
- Пишіть тією мовою, якою Вам зручно. Але перед тим напишіть фразу: «описати неможливо відмовитись», подумайте, поставте крапку там, де знайдете потрібним».

Наша розмова привертає увагу інших студентів, з'ясувавши, про що йде мова, просять:

- «А мені можна?
- Звичайно, зараз запишу Ваше прізвище».

Бачу, що події розгортаються швидким темпом, потрібно зупиняти. Але зупинка дозволу тільки посилює привабливість чогось незвичайного.

Зупинимось на кількості 25 студентів. строк 2 тижні, роботи здавати під девізом, шифром, а хто хоче може написати своє прізвище. Обсяг – до 5-ти сторінок з малюнками та іншим. І тут дивина навіть для мене – роботи здаються випереджаючи наданий час з бажанням швидше отримати оцінку. Запитують:

- «А, нічого, що я написала дуже просто?»

Це вже цікаво, і приходиться нагадати вислів Санд Жоржа ⁴
«Простота – это то, что труднее всего на свете, это крайний предел опытности и последнее усилие гения». Важливо, щоб писалось грамотно, зрозуміло.

А далі для того, або можливо для тих, хто буде терпляче читати наступне, вважаю потрібним сказати таке. Зважаючи на те, що все написане буде надруковано в науково-виробничому збірнику можна було б коротко, таблично, показати отримані результати даного «випадкового проекту». Але, на

⁴ Санд Жорж (справжнє ім'я і прізвище – Аврора Дюпен) (1804-1876) французька письменниця. Основні літературні твори «Індіана», «Консуелло» та ін.

мою думку, в даному разі педагогічний підхід обумовлює швидше емоційний, відчуттєвий розгляд уривків студентських розповідей, а вже після цього, для наглядності і порівняння, показати таблицю.

За домовленістю з студентами, замість їх прізвищ вказую вільно обране число, далі надаю уривки згідно з оригіналами.

23. «Случайно, как в лотерее, среди нескольких заданий, мне досталось задание – рассказ о моих увлечениях. Признаюсь это вызвало у меня любопытство, интерес, а вместе с ним и легкое недоумение, так как с подобной оригинальностью выдачи задания сталкиваюсь впервые за пять лет обучения в университете. Сразу же промелькнула мысль – а почему бы и нет? Ведь наша жизнь состоит не только из учебы, работы и обязанностей, а и из тех вещей, занимаясь которыми, время летит неумолимо. А здесь представилась возможность вспомнить то, чем ты занимался на протяжении долгих лет и изложить это на бумаге».

22. «Увлечение не приносит ни денег, ни славы, это занятие для души. Моим любимым увлечением являются лошади, а далее каскадерство, занятия с детьми и взрослыми... Но не в моих планах связывать свою жизнь только с лошадьми, так как я очень люблю архитектуру и понимаю что это именно то, чем я бы хотела заниматься в жизни. Мне нравится выступать, выполнять трюки для кино, клипов, наш коллектив – лучшее конное шоу Европы, это мы доказали во Франции...»

9. «Мои увлечения всегда приносят мне радость и удовольствие. Я могу своим любимым занятиям – рисованию, чтению, музыке посвятить много времени. Но всегда стараюсь рационально все распределять. Не зря же говорят, что всему свое время».

10. «Кулінарія – це мистецтво, а кухар – творець. Кулінарія, як і будь-який вид мистецтва, має певні ознаки, які дозволяють ставити її в один ряд з живописом, музикою, театром:

- складання рецептів як композиція страв;
- приготування страв, як творчість;
- сервірувальний антураж, як доповнення дизайну.

А результат цього алгоритму – чудові емоції, самопочуття і щирі компліменти близьких...»

20. «Меня вдохновляет город, любой красивый город, родной или незнакомый, главное архитектура, она прелестна. Мое любимое дело – это рисование... При разработке архитектурного проекта, особенно на начальном этапе – столько мыслей в голове, что только и думаешь – как бы ничего не забыть. Я начинаю зарисовывать свои идеи и мысли. Сначала они могут быть абсурдны, но ни одна страничка не напрасна, с каждым штрихом, линией, с

каждым новым наброском, схемой и рисунком, приходит все более определенная ясность, которая как мозаика вырисовывается, и завершается в произведении...»

15. «... было много увлечений: шахматы, фотография, психология, иностранные языки, туризм, живопись и рисование, батик, лепка, танцы, дайвинг... Я учусь на архитектора. Это серьезная, сложная, ответственная профессия. Параллельно учебе в университете я самостоятельно обучаюсь курсу компьютерной визуализации и моделирования в программе 3DS Max уже 3 года. Это помогает мне зарабатывать деньги в сфере дизайна интерьера. Я люблю дизайн, слежу за новинками в текстиле, освещении, мебели и др. аксессуарами... Мои самые любимые дизайнеры – Кристиан Лакруа, Филипп Старк, Марк Ньюсон, Серж Чермаев. Из украинских вижу только одного – Сергея Махно...»

9. «... Музика та співи – це моє відчуття і життя. Та іще вивчення іноземних мов – корейської, італійської, англійської, моя робота, танці, гітара. Праця в офісі випробування на увагу, швидкість та впевненість в своїх силах... робота неймовірно подобається. Хочеться ще зазначити одне з найважливіших захоплень – це мій хлопець...»

7. «... чого ж я обрала архітектурний факультет. З самого дитинства любила малювати і творити щось своїми руками, на це мені вистачало і вміння і фантазії... Та з початком навчання в університеті з кожним місяцем я малювала все менше і менше, а з переходу виконання робіт з паперу на комп'ютер, моє бажання творити і навчатися в цьому напрямку зовсім зникло. На жаль, я більше не бачу свого майбутнього в сфері архітектури. Останнім часом захопилася шиттям і є ідеї...»

24. «Еще будучи школьником, я четко знал, что буду предпринимателем. Ведь почти вся моя жизнь прошла под волной предпринимательства и бизнеса. Я знал, где спрос и где я нужен. Когда ты работаешь с командой, заявляешь цель и достигаешь ее, видишь как... горизонты становятся все шире, ты вновь и вновь выходишь из зоны комфорта – дух захватывает!...»

5. «И вот с недавних пор (1 курс университета) я решил систематизировать свой досуг, прочитал некоторое количество литературы и теперь все свои дела тщательно планирую, разрабатываю стратегии и этапы выполнения тех или иных задач. Стараюсь ограждать себя от негатива но не закрываю глаза на то что действительно важно. По этому со мной всегда можно поговорить на разные темы».

25. «Обучаясь на первом курсе, я понимала, что рисовать и создавать не мое. Но нагрузка была очень высокая и времени на размышление особо не было. Пик моего ощущения под названием «я не туда поступила» был на 4-м курсе, но поскольку осталось всего 1,5 года и жаль потраченного времени, здоровья и усилий, я все еще здесь».

19. «... И если вдруг с архитектурной карьерой у меня что-то не сложится, я скорее всего буду заниматься фотографией на профессиональном уровне».

4. «На сьогодні я чітко визначився, що хочу мати дивелоперську фірму, що буде займатися повним циклом робіт з забезпечення молодих підприємців власними сучасними технологічними маєтками.

... Спроможні люди їздять на високотехнологічних автомобілях, плавають на надсучасних яхтах, мають інтелектуальні гаджети, а живуть здебільшого в класичних будинках. Мені подобаються прості форми, велика площа застакнення, поєднання різних типів матеріалів оздоблення фасадів, плоскі зелені покрівлі, аскетичність, мінімалізм, не стандартне планування».

13. «Твор на тему: Моє захоплення, English We Can. ... Навколишній світ такий різноманітний, загадковий і прекрасний... Часто буває, що хобі поступово перетворюється на основний вид діяльності, стає покликанням... Недавно моє хобі стало вивчення ділової англійської... Зараз я вже можу читати твори Шекспіра в оригіналі, хіба не класно!»

2. «К сожалению у меня нет увлечений в котором я добилаь высот достойных признания публике или наград. С детства я была очень активным и любознательным ребенком, мама даже говорила что через чур! ...Увлекаюсь, преимущественно, вышивкой, мы сидели с бабулей за картинами и разговаривали с чаем... Уже не помню как мы с мамой остановились на выборе архитектуры, но я очень рада, что это не оказалось что-то другое...»

Далі надаю обіцяну табличку, в якій згрупована безліч студентських захоплень і, на мій розсуд, вказане ставлення студентів до них.

РОЗМАЇТТЯ СТУДЕНТСЬКИХ ЗАХОПЛЕНЬ

Негативне ставлення	Вид захоплення	Позитивне ставлення
2, 25	Малюнок, живопис	6, 8, 11, 12, 14, 16, 18, 20, 21, 26
2, 5, 7, 24, 25	Архітектура	1, 3, 4, 6, 9, 11, 12, 15, 16, 20, 21, 26
	Дизайн, інтер'єр	4, 12, 26
6, 7	ІТ, архітектура в комп'ютерних іграх	4, 15, 20
	Танці, фігурне катання	5, 8, 9, 10, 25

	Стріт-арт, реклама	3, 18
	Кераміка, ліплення	2, 21, 26
	Бізнес, коучінг	4, 24
	Співак, актор	8, 9
	Коні, гіппотерапія	3, 22
	Вишивка, в'язання	2, 7, 16, 26
	Кулінарія, розваги, ігри	1, 2, 7, 16, 25, 26
	Туризм, мандри	5, 8, 19, 20, 22, 23
	Читання, письменство	3, 7, 11, 13, 22
8, 12	Біг, бокс, теніс, батут	1, 3, 6, 7, 10, 15, 17, 19, 22
	Кохання	7, 9

Примітки:

- 1) Цифра означає ПІБ студента, літера «К» - контракт, «Б» - бюджет;
- 2) з лівого боку – негативне ставлення, а з правого – позитивне;
- 3) фінансування навчання – 1Б, 2К, 3К, 4К, 5К, 6Б, 7К, 8К, 9Б, 10Б, 11Б, 12Б, 13К, 14Б, 15Б, 16К, 17Б, 18К, 19К, 20Б, 21Б, 22К, 23К, 24К, 25Б, 26К.

Анотація. Пропонований читачам нарис розкриває дещо незвичайний підхід до організації та способу виконання студентами самостійної роботи за, начебто, випадковою темою. Разом з цим в тематичному завданні приховується мета виявлення відношення студентів до архітектури та суміжних з нею видів мистецтва, а також розкриття їх інтересів, соціальних та культурних потреб та ін.

Ключові слова: тест, термін, випадковий проект, захоплення, цікавість.

The annotation. The article proposed to readers opens an unusual method of organization and doing students' work on the theme which seems to be random. Also the aim of clarification of the students' attitude to architecture and related arts and definition of their interests, social and cultural requests is present in this article.

Key words: text, definition, random project, enthusiasm, interest.